

Maria Louisa van Bourbon-van Parma (1751-1819)

Filips van Parma, vader van Maria Louisa

Afkomst

Zonder daadkrachtige koninginnen als Maria Louisa van Bourbon-van Parma was de geschiedenis van Spanje hoogstwaarschijnlijk anders verlopen. Al bezat ze geen officiële macht, Maria Louisa oefende via haar goedgelovige, maar niet bijster doortastende echtgenoot Karel IV grote invloed uit op het landsbestuur.

Maria Louisa was de jongste dochter van Filips van Bourbon, de hertog van Parma en Piacenza, en van prinses Louise Elisabeth van Frankrijk. Ze had buitengewoon illustere grootouders, van vaderszijde koning Filips V van Spanje en Elisabeta Farnese van Parma, van moederskant

Louise Elisabeth, moeder van Maria Louisa

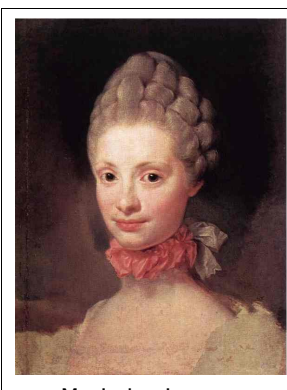
Lodewijk XV van Frankrijk en de Poolse prinses Maria Leszczyńska. Lodewijk XV stuurde in 1758 de priester-geleerde Étienne Bonnot de Condillac naar Parma als gouverneur voor zijn kleinkinderen, die met zijn libertijnse opvattingen grote invloed kreeg op Maria Louisa.

Karel IV

Huwelijk

Voor haar oudere zuster en broer, Isabella en Ferdinand, werden binnen de hoogste kringen in Europa huwelijkspartners gevonden, respectievelijk de latere keizer Jozef II van het Heilige Roomse Rijk en diens jongere zuster, aarts-hertogin Maria Amalia van Oostenrijk. Er waren reeds enkele huwelijkskandidaten voor Maria Louisa, maar haar grootmoeder, Elisabeta Farnese, de tweede echtgenote van Filips V, besloot dat Maria Louisa zou trouwen met haar drie jaar oudere neef Karel, Prins van Asturië, de troonpretendent van Spanje. De familie stemde ermee in, want niemand waagde de

Maria Louisa van Bourbon-van Parma

resolute oude dame te trotseren. Op veertienjarige leeftijd werd zij door haar vader naar Spanje gebracht om er in het huwelijk te treden. Helaas overleed haar vader tijdens de reis en de beginperiode in Madrid viel de jonge Maria Louisa zeer zwaar, niet alleen door het barre klimaat, maar ook door het saaie hofleven, dat zich halfjaarlijks verplaatste tussen Madrid en Aranjuez. Zij vond Karel een weliswaar degelijke, maar niet erg boeiende man. Een gelukkig huwelijk is het nooit geworden, maar Maria Louisa zocht elders inspiratie en de echtelieden bleven wel hun gehele leven bij elkaar. Na de voltrekking van het huwelijk duurde het nog drieëntwintig jaar tot koning Karel III in 1788 op 72-jarige leeftijd overleed en de gemaal van Maria Louisa de Spaanse troon kon bestijgen als Karel IV. Karel was als tweede zoon van koning Karel III en Maria Amalia van Saksen troonopvolger, omdat zijn oudere broer Filips al op jonge leeftijd werd uitgesloten van de opvolging omdat hij epileptische aanvallen had en men hem zwakbegaafd achtte.

Nakomelingen

Een eerstgeborene liet lang op zich wachten, maar vanaf 1774 tot 1794 baarde Maria Louisa maar liefst veertien kinderen en had ze bovendien tien spontane abortussen. Slechts zeven kinderen overleefden de kindertijd. Maria Louisa kreeg geleidelijk een zwakkere gezondheid door de voortdurende zwangerschappen en werd moedeloos van de gestorven baby's.

De twee jongste kinderen, Maria Isabella en Frans Anton waren haar oogappels, maar de relatie met haar oudste zoon, kroonprins Ferdinand, was gespannen en later zelfs openlijk vijandig. Voor alle kinderen werden huwelijkspartners gevonden in de toonaangevende kringen van Europa. Maria Amalia huwde haar oom, zodat haar schoonouders tevens haar grootouders waren: Karel III en Maria Amalia van Saksen. Karel Maria werd Carlistisch troonpretendent na de dood van zijn oudere broer, Ferdinand VII, toen diens dochter Isabella II - doordat haar vader de Salische wet had afgeschaft - op de troon kwam en Karel Maria die regeling betwistte. Maria Isabella werd later de moeder van Ferdinand II. Frans Anton erfde de titel Francisco de Paula van Bourbon en zijn schoonouders waren Maria Isabella en Frans I der beide Siciliën.

Francisco de Paula

Manuel de Godoy

Manuel de Godoy y Álvarez de Faria uit Badajoz werd in 1784 opgenomen in de koninklijke lijfwacht en verwierf geleidelijk een sterke positie als vertrouweling van koning Karel IV, met steeds hogere titels. Op voorspraak van de koningin werd hij in 1792 benoemd tot premier van Spanje, waarmee hij in feite alle macht in handen kreeg. Om zijn succesvolle onderhandelingen met Frankrijk werd aan Manuel Godoy in 1795 de eretitel *Prins van de Vrede* verleend. Aan het Spaanse hof verzamelde zich een groep rondom kroonprins Ferdinand, die zich verzette tegen Godoy's macht en uiteindelijk

Manuel Godoy

bewerkstelligde dat hij werd ontslagen. Maria Louisa was buitengewoon gesteld op Godoy en steunde hem door dik en dun. Zij arrangeerde een huwelijk van hem met haar nichtje Maria Teresa, evenmin een gelukkig huwelijk. Publiek geheim was dat Godoy, die het koninklijk paar trouw bleef tot hun dood, lange tijd de minnaar van Maria Louisa was en volgens de roddelpraat vertoonde Frans Anton overduidelijk zijn trekken.

Francisco Goya

Als hofschilder stelden Karel IV en Maria Louisa de geniale en veelzijdige Francisco de Goya y Lucientes (1746-1828) aan. Hij maakte vele portretschilderingen van de koninklijke familie en een in stijl opzienbarend en baanbrekend schilderij van de koninklijke familie (zie aan het eind van dit artikel). Ook portretteerde hij verschillende leden van de hofhouding, onder meer Cayetana de Silva y Álvarez de Toledo, de dertiende hertogin van Alva, die zijn muze werd, waardoor ze de afgunst van de koningin wekte. Voor het spraakmakende schilderij *De naakte Maja* schijnt Cayetana geposeerd te hebben. Toen de hertogin in 1802 op veertigjarige leeftijd aan een onduidelijke ziekte overleed, deden aan het hof geruchten de ronde dat zij in opdracht van de koningin, gedreven door jalouzie om de intieme relatie van de hertogin met Goya, vergiftigd was.

Francisco Goya, 1826, door Vicente López

Maria-Luisa-orde

Na lang aandringen van de zijde van Maria Louisa stichtte haar gemaal in 1792 in navolging van andere Europese hoven, een damesorde, de Maria-Luisa-orde, bedoeld om adellijke dames te eren om hun diensten of kwaliteiten en aan het hof te binden. De koningin verrichtte de benoemingen en leidde de orde. De leden ontvangen een gouden kruis met een afbeelding van koning Ferdinand III (1199-1252) van Castilië die om zijn veroveringen op de Moren en zijn schenkingen aan de rooms-katholieke kerk al tijdens zijn leven *De Heilige* werd genoemd, al werd hij pas in 1671 gecanoniseerd. Als verplichting voor de maximaal dertig dames van de orde geldt het verrichten van charitas en het bijwonen van religieuze plechtigheden. In de loop der jaren ontvingen 1193 dames de eervolle benoeming tot lid van de orde. De meest recente benoemingen dateren van 2008.

Kruis van de Maria-Luisa-orde

Ferdinand VII

Laatste jaren

Door een volksoproer en tevens onder druk van keizer Napoleon I van Frankrijk werd Karel IV in 1808 gedwongen Godoy te ontslaan en afstand van de troon te doen. Karel III en Maria Louisa vertrokken naar Frankrijk, maar al spoedig bleek het tot hun onaangename verrassing geen luisterrijke ontvangst maar een deportatie te zijn en werd het echtpaar gevangen gezet. Hun zoon Ferdinand die zich tot de keizer had gewend om steun in de strijd tegen zijn vader, trad aan als koning van Spanje, maar Napoleon bleek andere plannen te hebben: hij bezette Spanje enkele maanden later en zette zijn broer Jozef op de Spaanse troon. Na de val van Napoleon in 1813 kwam de zoon terug als koning Ferdinand VII, ditmaal tot zijn dood. Maria Louisa en Karel IV hebben nooit meer een voet op Spaanse bodem gezet; zij overleed begin januari 1819 in hun ballingsoord Rome, Lodewijk vertrok vandaar

naar Napels, waar hij later in datzelfde jaar overleed. De latere koningin Isabella II, op driejarige leeftijd na de dood van haar vader tot koningin uitgeroepen, was een dochter uit het vierde huwelijk van Ferdinand VII, met Maria Christina. Deze koningin vertoonde dezelfde vastberadenheid en doortastendheid als haar grootmoeder, Maria Louisa.

Francisco Goya: De familie van Karel IV, 1800

vlnr: Carlos, in het donker: Goya zelf, Ferdinand, María Josefa (zuster van de koning), Maria Antonia van Napels (toekomstige echtgenote van Ferdinand), María Amalia, María Louisa, Frans Anton, Karel IV, Antonio (broer van de koning), Carlota Joaquina (zuster van de koning), Luis, Carlos (baby), Maria Luisa

Heleen Peeters, 20 april 2011